

RESEARCH OF THE MOTIVATION CLIMATE IN TEENAGE BASKETBALL PLAYERS

Miroslava Petkova

“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Bulgaria, m.gardeva78@gmail.com

Abstract: Studies of stimulation in the field of sports and physical activity are particularly relevant because it is considered a condition for achieving success. A large number of studies in the field of sports psychology try to explain the influence of different motivational attitudes on sports performance. Much of the current research is based on goal orientation theory. The motivation to participate in sports includes different goals, motivations for engaging in sports and aspiration in the respective directions.

The essence of the current development is to discover the qualities of the motivational climate in adolescent basketball players.

In the current development, the following tasks are performed:

1. To investigate the peculiarities of the motivational climate in adolescent basketball players.
2. To analyze the arithmetic mean values, the interrelationships of the studied variables and to reveal and identify the factors in the specific group of the studied.

The research contingent is 14 female basketball players aged 13–14 years.

Three statistical methods were used: variation, correlation and factor analysis.

The methodological toolkit includes: Questionnaire for studying the perceived motivational climate - 2 (Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire - 2 (PMCSQ - 2)).

In the present study, the leading motivational climate among teenage basketball players, according to the factor analysis, is "Punishment and competition", included in the ego. It generally concerns issues related to the emotional reactions of the coach and his attitude towards players when mistakes are made and issues related to interpersonal relationships in the team, as well as the stimulation of competition between players to find a place in the team. In second place is the "Skills" element, which includes questions related to the importance of the contribution and the importance that each player has for the ultimate success, cooperation in the learning process and effort in training and playing, and skill improvement. The third place is taken by the "Favouritism" component, which refers to the unfair favoring of some of the contestants in the team and neglecting another part of them.

Conclusion:

1. After the variation analysis, the leading component of the perceived motivational climate for mastery and performance is established, the improvement of skills by adolescent basketball players.
2. A moderate relationship was observed in the mastery-oriented motivational climate between role significance and cooperative learning. A positive interrelationship was formed between both motivational climates, including the components of role significance and rivalry. A significant interdependence was also found in the motivational climate of performance, between punishment for mistakes and rivalry.
3. When rotating the varimax factor matrix, the following three factors were identified that describe adolescent basketball players - "Punishment and competition", "Skills" and "Favouritism".
4. The obtained results of the study on the perceived motivational climate have a valuable usable value. They are a useful guide for managers regarding the formation of a favorable motivational environment that is related to the most appropriate sports progress.

Keywords: motivational climate, adolescent female basketball players, mastery, performance

ИЗСЛЕДВАНЕ НА МОТИВАЦИОННИЯ КЛИМАТ ПРИ ПОДРАСТВАЩИ БАСКЕТБОЛИСТКИ

Мирослава Петкова

ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”, България, m.gardeva78@gmail.com

Резюме: Проучванията на стимулирането в сферата на спорта и физическата активност са особено актуални, защото то се разглежда като условие за постигане на успех. Голям брой изследвания в сферата на спортната психология се пробват да обяснят влиянието на различни мотивационни нагласи върху спортното представяне. Голяма част от съвременните проучвания се основават на теорията за целевата ориентация.

Стимулирането за занимания със спорт включва различни цели, мотиви за ангажиране със спорт и устремност в съответните направления.

Същността на актуалната разработка е да се открият качествата на мотивационния климат при подрастващи баскетболистки.

В актуалната разработка, са изведени следните *задачи*:

1. Да се изследват особеностите на мотивационния климат при подрастващи баскетболистки.

2. Да се анализират средноаритметичните величини, взаимовръзките на проучваните променливи и да се разкрият и идентифицират факторите при конкретната група изследвани.

Контингент на изследване са 14 състезателки по баскетбол на възраст 13–14 години.

Използвани са три статистически способа: вариационен, корелационен и факторен анализ.

Методическия инструментариум включва: *Въпросник за проучване на възприетия мотивационен климат - 2 (Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire - 2 (PMCSQ - 2))*.

В настоящото изследване, водещ мотивационен климат при подрастващите баскетболистки, според направения факторен анализ се явява “Наказанието и конкуренцията”, включен към егото. Като цяло засяга въпросите, които са свързани с емоционалните реакции на треньора и отношението му към състезателите при допускане на грешки и въпросите отнасящи се до междуличностните отношения в отбора, както и стимулирането на конкурентността между състезателите, за да намерят място в отбора. На второ място се подрежда елемента “Умения”, който включва въпроси отнасящи се до важноста на приноса и значението, което има всеки състезател за крайния успех, сътрудничеството в процеса на учене и до влагането на усилия в тренировките и играта, и до усъвършенстване на уменията. Третото място се заема от компонента “Фаворизиране”, който се отнася до несправедливото фаворизиране на част от състезателките в отбора и пренебрегване на друга част от тях.

Заключение:

1. След направения вариационен анализ, водещ компонент при възприетия мотивационен климат за майсторство и представяне се установява, усъвършенстването на уменията от подрастващите баскетболистки.

2. Умерена взаимовръзка се наблюдава при мотивационния климат, ориентиран към майсторство, между значимост на ролята и съвместно учене. Образува се положителна взаимовръзка и между двата мотивационни климата, включваща компонентите значимост на ролята и съперничество. Констатира се и съществена взаимозависимост в мотивационния климат на представянето, между наказанието за допуснати грешки и съперничеството.

3. При ротирание на варимакс факторната матрица, се идентифицираха следните три фактора, които описват подрастващите баскетболистки – “Наказание и конкуренция”, “Умения” и “Фаворизиране”.

4. Получените резултати от изследването върху възприетия мотивационен климат има ценна употребима стойност. Те са полезен ориентир за ръководителите по отношение на формирането на благоприятна мотивационна среда, която да е свързана с най-подходящ спортен прогрес.

Ключови думи: мотивационен климат, подрастващи баскетболистки, майсторство, представяне

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Проучванията на стимулирането в сферата на спорта и физическата активност са особено актуални, защото то се разглежда като условие за постигане на успех. Голям брой изследвания в сферата на спортната психология се пробват да обяснят влиянието на различни мотивационни нагласи върху спортното представяне. Голяма част от съвременните проучвания се основават на теорията за целевата ориентация. Стимулирането за занимания със спорт включва различни цели, мотиви за ангажиране със спорт и устремност в съответните направления (Мицова 2020: 4).

Управлението и поддържането на адекватна мотивация по време на подготовка е един от големите проблеми на спортната психология. Преобладаващата част от треньорите свързат проблемите на мотивацията главно със състезанието. Практиката обаче показва, че голямата част от трудностите са свързани с управлението и поддържането на мотивацията и дългосрочните цели по време на подготовка и цялостната спортно състезателна дейност. От качеството и ефективността на този процес до голяма степен се определя продължителността на спортната кариера и състезателната реализация на спортиста (Янчева 2007: 34).

Мотивационният климат е свързан с характерната преценка на условията от обстановката: равнището на състезанието, неговата персонална важност за състезателя, условията и надеждите на треньора, управлението на клуба и имащи смисъл други – близки, приятели, зрители, масовата общественост. Диференцират се два вида общоприет стимулационен климат – устремен към съвършеното владеене и устремен към изобразяването (Донева, Домусчиева-Роглева, Янчева 2021: 25).

При общоприетия мотивационен климат, устремен към съвършеното владееене, много се зачитат асимилирането и усъвършенстването на навиците и похватите, социалното признаване на изграденото старание, колективните резултати и изисквания. Погрешното схващане е дял от напредъка на обучението и затвърдяването. Общоприетия мотивационен климат, устремен към изобразяването, изкарва на челна позиция съпоставянето на субективните възможности с възможностите на останалите – както съперници, така и съиграчи. Оценяват се много добрите играчи в тима. Старанието, напътствието на ръководителя са устремени към тях. С тях се обуславят постижението или поражението, позволените неточности се санкционират (Донева, Домусчиева-Роглева, Янчева 2021: 25).

2. МЕТОДОЛОГИЯ

Същността на актуалната разработка е да се открият качествата на мотивационния климат при подрастващи баскетболистки.

В актуалната разработка, са изведени следните *задачи*:

1. Да се изследват особеностите на мотивационния климат при подрастващи баскетболистки.
2. Да се анализират средноаритметичните величини, взаимовръзките на проучваните променливи и да се разкрият и идентифицират факторите при конкретната група изследвани.

Контингент на изследване са 14 състезателки по баскетбол на възраст 13–14 години.

Получените данни от изследването, са обработени със софтуерната програма SPSS 21.0.

Използвани са три статистически способа: вариационен, корелационен и факторен анализ.

Методическия инструментариум включва: *Въпросник за проучване на възприетия мотивационен климат - 2 (Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire - 2 (PMCSQ - 2))*. Въпросникът съдържа 33 айтема и 5-степенна скала ликертов тип за оценка. Откриват се две величини:

– мотивационен климат, устремен към съвършеното владееене (или отнасящ се към задачата) – обхваща субскалите: обучение заедно, усилия/усъвършенстване, важна роля на всеки за постижението на тима (17 въпроса).

– мотивационен климат, устремен към изобразяването (или включен към егото) – обхваща субскалите: вътрешно колективно съревнование, незаслужено признание от ръководителя, санкциониране за допуснатите грешки (16 въпроса).

Въпросникът е апробиран и адаптиран и за български условия (Домусчиева-Роглева, 2007: 48, Донева, Домусчиева-Роглева, Янчева 2021: 26).

3. РЕЗУЛТАТИ

Резултатите показват, че при изследваните лица водещ е общоприетият мотивационен климат, устремен към съвършеното владееене, докато общоприетият мотивационен климат, устремен към изобразяването, е с по-малки стойности (Таблица 1).

Най-големи стойности по обособените елементи, които конкретизират мотивационния климат ориентиран към майсторството, се откриват по субскалата усилия/усъвършенстване ($X=4,50$; $SD=0,27$). Най-малки стойности се наблюдават по субскалата незаслужена похвала ($X=3,07$; $SD=1,01$), конкретизираща за мотивационния климат, ориентиран към представянето на подрастващите баскетболистки.

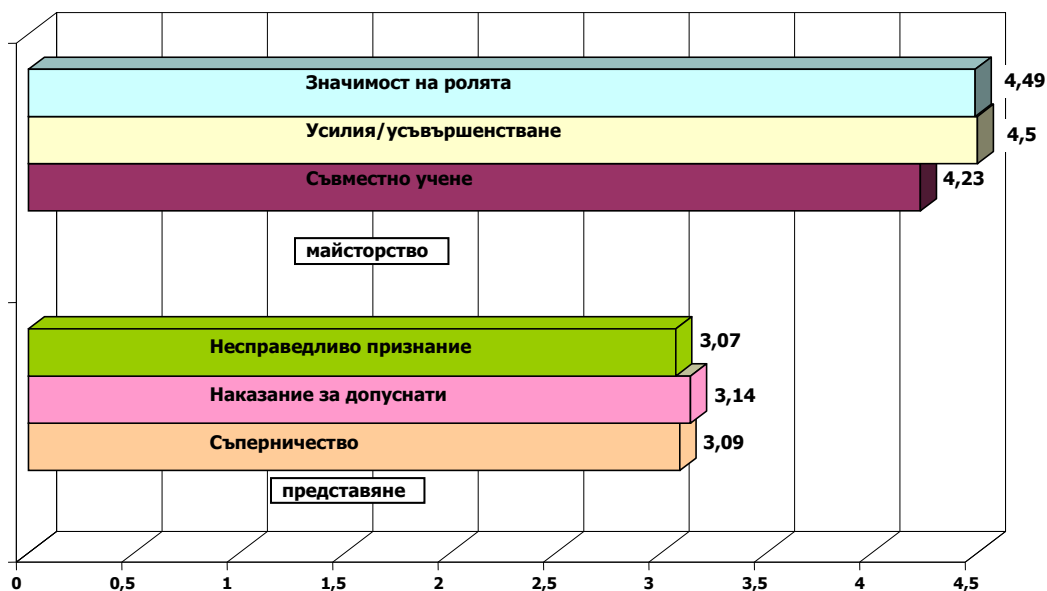
ТАБЛИЦА 1

Резултати от вариационния анализ на признаците информиращи за майсторството и представянето на изследваните баскетболистки

показатели		X	S	V%
№	наименование			
1.	Значимост на ролята	4,49	0,36	8,02
2.	Усилия/усъвършенстване	4,50	0,27	6,00
3.	Съвместно учене	4,23	0,45	10,64
4.	Несправедливо признание	3,07	1,01	32,89
5.	Наказание за допуснати грешки	3,14	0,46	14,64
6.	Съперничество	3,09	0,45	14,56

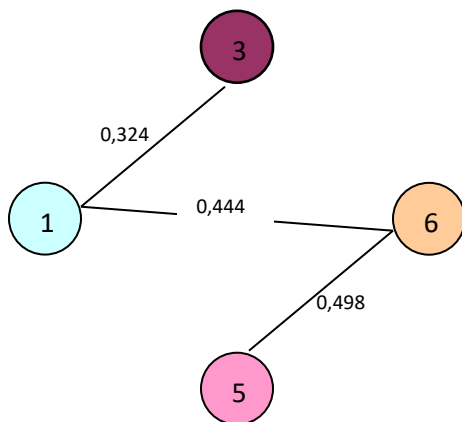
Средните стойности за отделните компоненти на двата типа мотивационен климат се подреждат по следния начин: на първо място, водещо е влагането на усилия и усъвършенстването ($X=4,50$; $SD=0,27$), следвано от ролева значимост ($X=4,49$; $SD=0,36$), съвместно учене ($X=4,23$; $SD=0,45$), наказание за допуснати грешки ($X=3,14$; $SD=0,46$), вътрешногрупово съперничество ($X=3,09$; $SD=0,45$) и несправедливо признание ($X=3,07$; $SD=1,01$) (фиг.1). Според Домусчиева–Роглева (2007), минималните и максимални стойности покриват цялата скала от 1 до 5. Това показва, че айтемите притежават добра диференцираща способност.

Фиг.1 Средни стойности на признаците за майсторство и представяне при изследваните баскетболистки

За откриване на взаимозависимостите между изследваните показатели е употребен корелационен анализ (по критерий на Spearman). На фиг. 2 са представени всички значими взаимовръзки между изследваните променливи на мотивационния климат. Наблюдават се три взаимозависимости в умерена степен на корелация между компонентите, значимост на ролята със съвместно учене ($r=0,324$), значимост на ролята със съперничество ($r=0,444$), както и на съперничество с наказание за допуснати грешки ($r=0,498$).

Фиг. 2 Корелационна матрица на признаците, осведомяващи за майсторството и представянето на изследваните баскетболистки

Легенда: 1. Значимост на ролята; 3. Съвместно учене; 5. Наказание за допуснати грешки; 6. Съперничество.

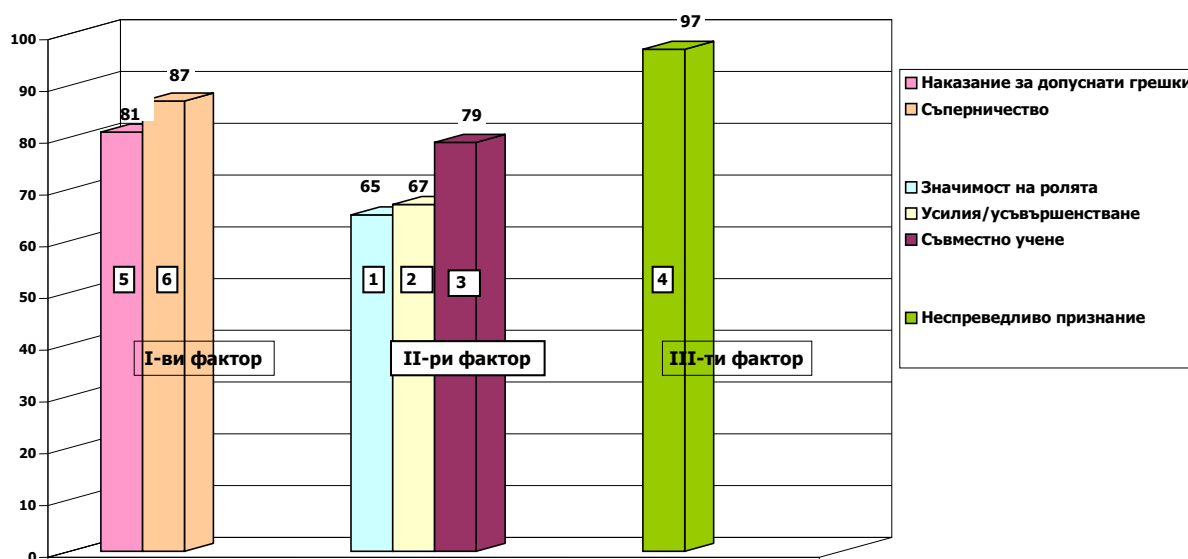
Чрез факторния анализ и варимакс ротацията (Varimax with Kaiser) се разкриха и идентифицираха онези фактори за конкретната група изследвани лица, които са най-характерни за тях. Обособиха се три фактора, два от които обясняват възприетия мотивационен климат, включен към представянето (егото) и един – възприетия мотивационен климат, включен към майсторството (задачата) (фиг. 3).

Първи фактор – при изследваната група обяснява 30,63% от изходната дисперсия. Включва два признака с относително високи факторни тегла “Наказание за допуснати грешки” (0,81) и “Съперничество” (0,87). Конкретизира се като “Наказание и конкуренция” (фиг. 3).

Втори фактор – обхваща три компонента, информиращи за майсторството на подрастващите баскетболистки. Обяснява 25,08% от общата дисперсия и може да бъде определен като „Умения”.

Трети фактор – се състои само от един признак „Несправедливо признание”, с най-високо факторно тегло 0,97. Може да се идентифицира като „Фаворизиране”, с обеснена дисперсия 19,53% (фиг. 3).

Фиг 3. Факторна структура на показателите за майсторство и представяне при подрастващите баскетболистки

4. ДИСКУСИЯ

В настоящото изследване, водещ мотивационен климат при подрастващите баскетболистки, според направения факторен анализ се явява “Наказанието и конкуренцията”, включен към егото. Като цяло засяга въпросите, които са свързани с емоционалните реакции на треньора и отношението му към състезателите при допускане на грешки и въпросите отнасящи се до междуличностните отношения в отбора, както и стимулирането на конкурентността между състезателите, за да намерят място в отбора. На второ място се подрежда елемента “Умения”, който включва въпроси отнасящи се до важността на приноса и значението, което има всеки състезател за крайния успех, сътрудничеството в процеса на учене и до влагането на усилия в тренировките и играта, и до усъвършенстване на уменията. Третото място се заема от компонента “Фаворизиране”, който се отнася до несправедливото фаворизиране на част от състезателките в отбора и пренебрегване на друга част от тях.

При проведени изследвания от други автори, общоприет мотивационен климат при опитната извадка като цяло е общоприетия мотивационен климат, устремен към свършеното владене (отнесен към задачата), докато за общоприетия мотивационен климат, устремен към изобразяването (отнесен към егото), се доказват по-ниски стойности (Mitsova, 2019; Савчева, Домусчиева-Роглева, 2019; Донева, Домусчиева-Роглева, Янчева 2021: 34).

Чрез играта, детето е сред социален кръг и научава особеностите на отборната игра, както и значението на отделния играч. Научава се, да се налага и чрез мачовете да се справя както с успеха, така и с неуспеха (Димкова 2020: 25).

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След направения вариационен анализ, водещ компонент при възприетия мотивационен климат за майсторство и представяне се установява, усъвършенстването на уменията от подрастващите баскетболистки.

Умерена взаимовръзка се наблюдава при мотивационния климат, ориентиран към майсторство, между значимост на ролята и съвместно учене. Образува се положителна взаимовръзка и между двата мотивационни климата, включваща компонентите значимост на ролята и съперничество. Констатира се и съществена взаимозависимост в мотивационния климат на представянето, между наказанието за допуснати грешки и съперничеството.

При ротиране на варимакс факторната матрица, се идентифицираха следните три фактора, които описват подрастващите баскетболистки – “Наказание и конкуренция”, “Умения” и “Фаворизиране”.

Получените резултати от изследването върху възприетия мотивационен климат има ценна употребима стойност. Те са полезен ориентир за ръководителите по отношение на формирането на благоприятна мотивационна среда, която да е свързана с най-подходящ спортен прогрес.

ЛИТЕРАТУРА

- Димкова, Р. (2020). Аз играя хандбал. стр. 106, I&B, Велико Търново, ISBN:978-619-7281-65-1
- Домусчиева–Роглева, Г. (2007). Аprobация на теста за възприет мотивационен климат (PMCSQ-2) в български условия. сб. Личност, мотивация, спорт, Том 12, София, НСА Прес, ISBN 978-954-718-208-0
- Домусчиева–Роглева, Г., & Янчева, М. (2014). Особенности на целевата ориентация и възприетия мотивационен климат при състезатели по самбо. Научни трудове на Русенския университет, Том 53, серия 8.2
- Донева, В., Домусчиева–Роглева, Г., & Янчева, М. (2021). Лидерски стил и мотивационен климат при спортисти. сб. Личност, мотивация, спорт, Том 21, София, НСА Прес, ISSN 2682-9495
- Мицова, И. (2020). Влияние на мотивацията върху удовлетвореността от заниманията със спорт при различни групи състезатели. Автореферат. Благоевград
- Савчева, Е., & Домусчиева-Роглева, Г. (2019). Мотивационни аспекти на заниманията със спорт при фехтовачи. В: Личност. Мотивация. Спорт. Том 23. НСА ППЕС, София, с. 65–74. ISBN: 978-954-718-576-0
- Янчева, Т., & Искров, В. (2011). Сплотеност и колективна ефективност при 13–14-годишни баскетболисти. Личност. Мотивация. Спорт. Том 16, НСА ППЕС
- Duda, J. L., & Balaguer, I. (2007). Coach-Created Motivational Climate. In S. Jowette & D. Lavallee (Eds.), *Social Psychology in Sport* (pp. 117–130). Human Kinetics.
- Jowett, S., & Duda, J. L. (2008). The Psychological Interface Between the Coach-Created Motivational Climate and the Coach-Athlete Relationship in Team Sports, *Sport Psychologist* 22(4):423
- Mitsova, I. (2019). Reciprocity between goal orientation and motivational climate in different groups of athletes, *Proceeding book of International scientific congress “Applied Sports Sciences” 15-16 November 2019*, ISBN (Print): 978-954-718-602-6, ISBN (Online): 978-954-718-601-9, 231-234; DOI:10.37393/ICASS2019/44
- Ruiz, M. C., Robazza, C., Tolvanen, A., Naapanen, S., & Duda, J. L. (2019). Coach-Created Motivational Climate and Athletes’ Adaptation to Psychological Stress: Temporal Motivation-Emotion Interplay. *Front. Psychol.* 10:617. doi: 10.3389/fpsyg.2019.00617